

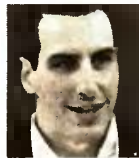

Το Ουκρανικό και μία (νέα) απειλή για την Ευρώπη;

Η εισβολή στρατευμάτων της Ρωσίας στην Ουκρανία στις 24 Φεβρουαρίου 2022, και η συνέχιση της εμπόλεμης κατάστασης, αποτέλεσαν μία αποτρόπαιη ενέργεια, η οποία έχει οδηγήσει σε απώλειες ανθρώπινης ζωής και στην αναγκαστική μετανάστευση άνω των δύο εκατομμυρίων ουκρανών προσφύγων μακριά από την εμπόλεμη ζώνη, και η οποία έχει καταδικασθεί σχεδόν από το σύνολο της διεθνούς κοινότητας.

Η Ουκρανία, πέραν της έκτασης (δεύτερη μεγαλύτερη στην Ευρώπη), γεωστρατηγικής θέσης, και πληθυσμού, υπήρξε μία εκ των τριών (Ρωσία, Λευκορωσία) ιδρυτικών μελών, που αποφάσισαν και εν τέλει τη διάλυση, της ΕΣΣΔ. Κατείχε επίσης

ΓΝΩΜΗ

ΤΟΥ ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΥ ΚΥΡΙΑΚΙΔΗ

και το τρίτο μεγαλύτερο πυρηνικό οπλοστάσιο στον κόσμο (τον επιχειρησιακό έλεγχο είχε η Ρωσία), το οποίο παρέδωσε το 1994 με το Μνημόνιο της Βουδαπέστης, συμφωνώντας με τις Ηνωμένες Πολιτείες Αμερικής, το Ηνωμένο Βασίλειο και τη Ρωσία ότι, μεταξύ άλλων, τα γεωγραφικά της σύνορα είναι απαραβίαστα και ότι όλα τα μέρη θα απέχουν από εχθροπραξίες ή οικονομικές πιέσεις έναντί της.

Στη διακήρυξη της ανεξαρτησίας της Ουκρανίας (1990) περιλαμβανόταν διάταξη περί στρατηγικής ουδετερότητας (μη προσάρτηση σε στρατιωτικές συμμαχίες, απαγόρευση αλ-

λοδαπών στρατευμάτων). Παρά την πρόσκληση του ΝΑΤΟ για ένταξη το 2008, η εκλογή το 2010 του ρωσόφιλου και υποστηρικτή της ουδετερότητας Βίκτορ Γιανουκόβιτς στην Προεδρία πάγωσε τη διαδικασία ενταξιακού σχεδίου. Όμως, μετά την εκδίωξή του το 2014 και την πιθανότητα εγκατάλειψης της ουδετερότητας, έλαβε χώρα η πρώτη εμπόλεμη εισβολή στις περιοχές της Κριμαίας και του Ντονμπάς (Λουγκάνσκ και Ντονέτσκ), οι οποίες κήρυξαν την ανεξαρτησία τους το ίδιο έτος, με την πρώτη να προσαρτάται στη Ρωσία και για τη δεύτερη να συμφωνείται ενισχυμένη αυτοδιοίκηση με απόσυρση στρατευμάτων και παύση εχθροπραξιών («Μινσκ II»).

Η ουδετερότητα της Ουκρανίας εγκαταλείφθηκε συνταγματικά το 2019, και αντικαταστάθηκε από ισχυρό ευρωατλαντικό προσανατολισμό. Το γεγονός αυτό, σε συνδυασμό με την εκλογή του φιλοδυτικού Βολοντίμυρ Ζελένσκι ως Προέδρου, εκλήφθηκε ως στρατηγική απειλή από τη Ρωσία, η οποία και προχώρησε στην πλέον πλήρη στρατιωτική εισβολή της Ουκρανίας. Για τον ίδιο λόγο, άλλωστε, είχε προβεί σε στρατιωτική εισβολή της Γεωργίας στις περιοχές της Αμπχαζίας και Νότιας Οσετίας (που παραμένουν αμφισβητούμενες έως σήμερα) το 2008, εκλαμβάνοντας ως στρατηγική απειλή τη διαφανόμενη τότε ένταξη της Γεωργίας στο ΝΑΤΟ. Παρά τη σθεναρή αντίσταση των Ουκρανών και τις πρωτοφανείς οικονομικές κυρώσεις από τη Δύση, η Ρωσία φαίνεται αποφασισμένη να συνεχίσει έως ότου επιτευχθούν οι στρατηγικοί στόχοι της.

Η Ευρώπη, λοιπόν, έχει βρεθεί μπροστά σε μία απειλή. Η τοπική εγγύτητα, και η ξεκάθαρη στρατιωτική παρέμβαση της Ρωσίας, παραβιάζοντας άμεσα, πλέον των άλλων, και την αυτοδιάθεση ανεξάρτητου κράτους, είναι παράγοντες ανησυχίας, δυνάμενοι να οδηγήσουν σε έναν νέο Ψυχρό, και ίσως και κανονικό, Πόλεμο. Προς αποφυγή ενός τέτοιου σεναρίου, το ΝΑΤΟ και τα μέλη του αρνούνται να στείλουν στρατεύματα ή να εφαρμόσουν ζώνη απαγόρευσης πτήσεων στην Ουκρανία. Όμως, η απειλή αυτή δεν είναι καινούργια. Ηδη από τον Ψυχρό Πόλεμο κυριαρχεί μία ρεαλιστικού θεωρητικού προσανατολισμού εξωτερική πολιτική, είτε στην ευρωπαϊκή ήπειρο είτε εκτός, με στρατιωτικές παρεμβάσεις σε τρίτες χώρες όταν αυτό κρίνεται απαραίτητο. Τα ανωτέρω συνηγορούν στην εύθραυστη ισορροπία του διεθνούς συστήματος, η οποία δύναται να διαταραχθεί βιαίως κατά βούληση, ακόμη και με στρατιωτικά μέσα, παρά οποιαδήποτε διεθνή συμφωνία, κανόνα ή κύρωση, όταν θίγονται στρατηγικά συμφέροντα, και στην επιφυλακή που θα πρέπει να βρίσκονται χώρες όπως η Ελλάδα.